

- **translated title:**
Europejska konwencja o obywatelstwie
- **original title:**
European Convention on Nationality
- **identification number of the convention:**
ETS No. 166
- **place of the translation:**
Warsaw
- **body responsible for the translation:**
Biuro Informacji Rady Europy / Information Office of the Council of Europe
- **status of the translation:**
unofficial
- **host item:**
based on: *Wybór konwencji Rady Europy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999 (ISBN 83-01-13035-0), proof-read by the Information Office of the Council of Europe.

Europejska konwencja o obywatelstwie¹

Strasburg, 6 listopada 1997 roku

European Treaty Series (ETS) / Série des traités européens (STE) Nr 166

Preambuła

Państwa członkowskie Rady Europy i inne państwa sygnatariusze niniejszej konwencji, biorąc pod uwagę, iż celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności pomiędzy jej członkami;

pamiętając o licznych instrumentach międzynarodowych dotyczących obywatelstwa, wielokrotnego obywatelstwa i bezpieczeństwa;

uznając, że w sprawach dotyczących obywatelstwa należy uwzględniać zarówno słuszne interesy państw, jak i interesy jednostek;

pragnąc promować postępowy rozwój zasad prawa dotyczących obywatelstwa i ich stosowanie w prawie wewnętrznym oraz pragnąc uniknąć, w możliwie największym stopniu, przypadków bezpieczeństwa;

pragnąc unikać dyskryminacji w dziedzinach odnoszących się do obywatelstwa;

mając świadomość prawa do poszanowania życia rodzinnego zgodnie z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności;

odnotowując różne podejścia państw do zagadnienia wielokrotnego obywatelstwa i uznając, że każde państwo może swobodnie decydować o konsekwencjach wynikających, zgodnie z jego prawem wewnętrznym, z faktu nabycia lub posiadania innego obywatelstwa przez jego obywateli;

zgadzając się, że pożądane jest znalezienie odpowiednich rozwiązań co do konsekwencji wielokrotnego obywatelstwa, a w szczególności co do praw i obowiązków obywateli posiadających wielokrotne obywatelstwo;

uważając, że pożądane jest, aby od osób mających dwa lub więcej obywatelstw Państw Stron Konwencji wymagano spełnienia obowiązku wojskowego tylko w stosunku do jednej z tych stron;

uwzględniając potrzebę promowania międzynarodowej współpracy między organami krajowymi odpowiedzialnymi za sprawy obywatelstwa,

uzgodniły, co następuje:

¹ Tłumaczenie ma charakter nieoficjalny.

ROZDZIAŁ I ZAGADNIENIA OGÓLNE

Artykuł 1 Cel Konwencji

Niniejsza konwencja ustanawia zasady i przepisy dotyczące obywatelstwa osób fizycznych oraz przepisy regulujące wykonywanie obowiązków wojskowych w przypadku wielokrotnego obywatelstwa, z którymi musi być zgodne prawo wewnętrzne Państw Stron.

Artykuł 2 Definicje

Dla celów niniejszej konwencji:

- a) „obywatelstwo” oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem i nie wskazuje na pochodzenie etniczne tej osoby;
- b) „wielokrotne obywatelstwo” oznacza jednoczesne posiadanie dwóch lub więcej obywatelstw przez tę samą osobę;
- c) „dziecko” oznacza każdą osobę poniżej osiemnastego roku życia, chyba że zgodnie z prawem dla niej właściwym, wcześniej osiągnęła ona pełnoletność;
- d) „prawo wewnętrzne” oznacza wszelkiego rodzaju akty normatywne wydane w ramach krajowego systemu prawa, w tym konstytucje, ustawy, rozporządzenia, dekrety, orzecznictwo, zasady prawa zwyczajowego i praktykę, jak również przepisy wynikające z wiążących instrumentów prawa międzynarodowego.

ROZDZIAŁ II OGÓLNE ZASADY DOTYCZĄCE OBYWATELSTWA

Artykuł 3 Kompetencja państwa

1. Każde państwo określa w swym ustawodawstwie, kto jest jego obywatelem.
2. Ustawodawstwo to zostanie zaakceptowane przez inne państwa w stopniu, w jakim zgodne jest z właściwymi umowami międzynarodowymi, zwyczajowym prawem międzynarodowym i zasadami prawa ogólnie uznanymi w przedmiocie obywatelstwa.

Artykuł 4 Zasady

Przepisy dotyczące obywatelstwa każdego Państwa Strony powinny opierać się na następujących zasadach:

- a) każdy ma prawo do obywatelstwa;

- b) należy unikać bezpaństwowości;
- c) nikt nie zostanie arbitralnie pozbawiony swojego obywatelstwa;
- d) ani zawarcie, ani rozwiązanie związku małżeńskiego pomiędzy obywatelem Państwa Strony i cudzoziemcem, ani też zmiana obywatelstwa przez jednego z małżonków w czasie trwania związku małżeńskiego nie wpływa automatycznie na obywatelstwo współmałżonka.

Artykuł 5 Niedyskryminacja

1. Przepisy Państwa Strony dotyczące obywatelstwa nie mogą zawierać rozróżnień lub włączać metod postępowania, które stanowią dyskryminację ze względu na płeć, religię, rasę, kolor skóry czy pochodzenie narodowe lub etniczne.

2. Każde Państwo Strona powinno kierować się zasadą niedyskryminacji między swoimi obywatelami, niezależnie od tego czy są obywatelami przez urodzenie, czy też nabyli swoje obywatelstwo później.

ROZDZIAŁ III PRZEPISY DOTYCZĄCE OBYWATELSTWA

Artykuł 6 Nabycie obywatelstwa

1. Każde Państwo Strona zapewni w swoim prawie wewnętrznym nabycie jego obywatelstwa *ex lege* przez następujące osoby:

- a) dzieci, których jedno z rodziców, w chwili urodzenia tych dzieci, ma obywatelstwo Państwa Strony, z zastrzeżeniem wszelkich wyjątków, jakie mogą być przewidziane w jego prawie wewnętrznym w stosunku do dzieci urodzonych za granicą. Wobec dzieci, których pochodzenie zostało ustalone w drodze uznania, przez sąd albo w inny podobny sposób, każde Państwo Strona może przewidzieć, że takie dziecko nabędzie jego obywatelstwo w trybie określonym przez jego prawo wewnętrzne;
- b) niemowlęta znalezione na jego terytorium, które w przeciwnym wypadku byłyby bezpaństwowcami.

2. Każde Państwo Strona zapewni w swoim prawie wewnętrznym nabycie jego obywatelstwa przez dzieci urodzone na jego terytorium, które nie nabywają w chwili urodzenia innego obywatelstwa. Takie obywatelstwo zostanie przyznane:

- a) w chwili urodzenia *ex lege*, albo
- b) później, dzieciom, które pozostają bezpaństwowcami, na wniosek złożony przez dziecko lub w jego imieniu do właściwych organów, w trybie określonym przez prawo wewnętrzne tego Państwa Strony. Wniosek taki można uzależnić od warunku legalnego i stałego zamieszkiwania na jego terytorium przez okres bezpośrednio poprzedzający złożenie wniosku, nie przekraczający jednak pięciu lat.

3. Każde Państwo Strona zapewni w swoim prawie wewnętrznym możliwość naturalizacji osobom legalnie i stale zamieszkujących na jego terytorium. Warunki naturalizacji nie mogą jednak obejmować okresu zamieszkiwania przekraczającego dziesięć lat przed złożeniem wniosku.

4. Każde Państwo Strona ułatwi w swoim prawie wewnętrznym nabycie jego obywatelstwa następującym osobom:

- a) małżonkom jego obywateli;
- b) dzieciom jego obywatela, objętym wyjątkami art. 6 ust. 1 pkt a);
- c) dzieciom, których jedno z rodziców nabywa lub nabyło jego obywatelstwo;
- d) dzieciom przysposobionym przez jego obywatela;
- e) osobom, które urodziły się na jego terytorium i mają w nim legalne i stałe miejsce zamieszkania;
- f) osobom, które mają legalne i stałe miejsce zamieszkania na jego terytorium przez okres rozpoczynający się zanim ukończyły one 18 lat i określony przez prawo wewnętrzne danego Państwa Strony;
- g) bezpaństwowcom i osobom, które zostały uznane za uchodźców, legalnie i stale zamieszkujących na jego terytorium.

Artykuł 7

Utrata obywatelstwa *ex lege* lub z inicjatywy Państwa Strony

1. Państwo Strona nie może przewidywać w swym prawie wewnętrznym utraty obywatelstwa *ex lege* ani z inicjatywy Państwa Strony, z wyjątkiem następujących przypadków:

- a) dobrowolnego nabycia innego obywatelstwa;
- b) nabycia obywatelstwa Państwa Strony za pomocą oszustwa, fałszywej informacji lub ukrycia jakiegokolwiek istotnego faktu, który może być przypisany wnioskodawcy;
- c) dobrowolnej służby w obcych siłach zbrojnych;
- d) postępowania poważnie szkodzącego żywotnym interesom Państwa Strony;
- e) braku rzeczywistego związku między Państwem Stroną a obywatelem stale zamieszkującym za granicą;
- f) ustalenia przed osiągnięciem przez dziecko pełnoletności, że warunki przewidziane przez prawo wewnętrzne, które doprowadziły do nabycia obywatelstwa Państwa Strony *ex lege*, nie są już spełniane;
- g) przysposobienia dziecka, jeżeli nabywa lub ma ono obywatelstwo obce jednego lub obojga przysposabiających.

2. Państwo Strona może przewidzieć utratę jego obywatelstwa przez dzieci, których rodzice utracą to obywatelstwo, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 pkt c) oraz d). Jednakże dzieci nie tracą tego obywatelstwa, jeżeli co najmniej jedno z rodziców zachowa to obywatelstwo.

3. Państwo Strona nie może przewidywać w swym prawie wewnętrznym utraty obywatelstwa na mocy ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, jeżeli zainteresowana osoba stawałaby się

w ten sposób bezpaństwowcem, z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 pkt b) niniejszego artykułu.

Artykuł 8

Utrata obywatelstwa z inicjatywy jednostki

1. Każde Państwo Strona zezwoli na zrzeczenie się jego obywatelstwa pod warunkiem, że zainteresowane osoby nie staną się w ten sposób bezpaństwowcami.

2. Jednakże Państwo Strona może przewidzieć w swoim prawie wewnętrznym, że zrzeczenia się mogą dokonać jedynie obywatele stale zamieszkali za granicą.

Artykuł 9

Odzyskanie obywatelstwa

Każde Państwo Strona ułatwi, w przypadkach i zgodnie z warunkami przewidzianymi w jego prawie wewnętrznym, odzyskanie jego obywatelstwa przez byłych obywateli, którzy legalnie i stale zamieszkują na jego terytorium.

ROZDZIAŁ IV

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH OBYWATELSTWA

Artykuł 10

Załatwianie wniosków

Każde Państwo Strona zapewni załatwienie w rozsądnym terminie wniosków dotyczących nabycia, zachowania, utraty, odzyskania lub poświadczenia jego obywatelstwa.

Artykuł 11

Decyzje

Każde Państwo Strona zapewni, że decyzje odnoszące się do nabycia, zachowania, utraty, odzyskania lub poświadczenia jego obywatelstwa zawierać będą uzasadnienie na piśmie.

Artykuł 12

Prawo do środka odwoławczego

Każde Państwo Strona zapewni, że od decyzji odnoszących się do nabycia, zachowania, utraty, odzyskania lub poświadczenia jego obywatelstwa będzie przysługiwało odwołanie w trybie administracyjnym lub sądowym, zgodnie z jego prawem wewnętrznym.

Artykuł 13 **Opłaty**

1. Każde Państwo Strona zapewni, że opłaty za nabycie, zachowanie, utratę, odzyskanie lub poświadczenie jego obywatelstwa będą rozsądne.

2. Każde Państwo Strona zapewni, że opłaty za wniesienie środka odwoławczego w postępowaniu administracyjnym lub sądowym nie będą stanowiły przeszkody dla wnioskodawców.

ROZDZIAŁ V **WIELOKROTNE OBYWATELSTWO**

Artykuł 14 **Przypadki wielokrotnego obywatelstwa *ex lege***

1. Państwo Strona zezwoli:

- a) dzieciom mającym różne obywatelstwa nabyte automatycznie w chwili urodzenia na zachowanie tych obywatelstw;
- b) swoim obywatelom na posiadanie innego obywatelstwa, w przypadkach, w których to inne obywatelstwo zostało automatycznie nabyte przez małżeństwo.

2. Do przypadków zachowania obywatelstwa, o których mowa w ust. 1, mają zastosowanie odpowiednie przepisy art. 7 niniejszej konwencji.

Artykuł 15 **Inne przypadki wielokrotnego obywatelstwa**

Postanowienia niniejszej konwencji nie ograniczają prawa Państwa Strony do określenia w jego prawie wewnętrznym:

- a) czy jego obywatele nabywający lub posiadający obywatelstwo innego Państwa zachowują jego obywatelstwo, czy też je tracą;
- b) czy nabycie lub zachowanie jego obywatelstwa jest uzależnione od zrzeczenia się lub utraty innego obywatelstwa.

Artykuł 16 **Zachowanie wcześniejszego obywatelstwa**

Państwa Strony nie mogą uzależniać nabycia lub zachowania jego obywatelstwa od zrzeczenia się lub utraty innego obywatelstwa, jeżeli takie zrzeczenie się lub utrata są niemożliwe lub nie można ich żądać w rozsądny sposób.

Artykuł 17
Prawa i obowiązki związane z wielokrotnym obywatelstwem

1. Obywatele Państwa Strony posiadający także inne obywatelstwo, na terytorium tego Państwa Strony, w którym zamieszkują, mają takie same prawa i obowiązki jak inni obywatele tego Państwa Strony.

2. Postanowienia niniejszego rozdziału nie naruszają:

- a) przepisów prawa międzynarodowego dotyczących ochrony dyplomatycznej lub konsularnej, jaką Państwo Strona przyznaje jego obywatelowi, który jednocześnie ma inne obywatelstwo;
- b) stosowania przepisów prawa międzynarodowego prywatnego każdego Państwa Strony w przypadkach wielokrotnego obywatelstwa.

ROZDZIAŁ VI
SUKCESJA PAŃSTW A OBYWATELSTWO

Artykuł 18
Zasady

1. W sprawach obywatelstwa, w przypadku sukcesji państw, każde zainteresowane Państwo Strona powinno przestrzegać zasad rządów prawa, przepisów dotyczących praw człowieka oraz zasad określonych w art. 4 i 5 niniejszej konwencji i w ust. 2 niniejszego artykułu, w szczególności w celu unikania bezpieczeństwa.

2. Przy decydowaniu o nadaniu lub zachowaniu obywatelstwa w przypadkach sukcesji państw każde zainteresowane Państwo Strona weźmie pod uwagę w szczególności:

- a) rzeczywisty i efektywny związek zainteresowanej osoby z państwem;
- b) stałe miejsce zamieszkania zainteresowanej osoby w chwili sukcesji państw;
- c) wolę osoby zainteresowanej;
- d) terytorialne pochodzenie osoby zainteresowanej.

3. Jeżeli nabycie obywatelstwa uzależnione jest od utraty obcego obywatelstwa, mają zastosowanie przepisy art. 16 niniejszej konwencji.

Artykuł 19
Rozstrzygnięcie poprzez porozumienie międzynarodowe

W przypadku sukcesji państw zainteresowane Państwa Strony dołożą starań, aby uregulować sprawę związane z obywatelstwem poprzez porozumienie między sobą, a także, tam gdzie jest to właściwe, w stosunkach z innymi zainteresowanymi Państwami. Takie porozumienia powinny przestrzegać zasad i przepisów zawartych lub powoływanych w niniejszym rozdziale.

Artykuł 20
Zasady dotyczące osób nie będących obywatelami

1. Każde Państwo Strona powinno przestrzegać następujących zasad:
- a) obywatele Państwa poprzednika stale zamieszkali na terytorium, nad którym zwierzchnictwo przenosi się na Państwo sukcesora i którzy nie nabyli jego obywatelstwa, mają prawo do pozostania w tym Państwie;
 - b) osoby, o których mowa w pkt a), powinny być traktowane na równi z obywatelami Państwa sukcesora w zakresie praw społecznych i gospodarczych.
2. Każde Państwo Strona może wyłączyć osoby, o których mowa w ust. 1, z zatrudnienia w służbie publicznej związanej z wykonywaniem uprawnień suwerennych.

ROZDZIAŁ VII
OBOWIĄZKI WOJSKOWE W PRZYPADKACH WIELOKROTNEGO
OBYWATELSTWA

Artykuł 21
Wypełnianie obowiązków wojskowych

1. Osoby posiadające obywatelstwo dwóch lub więcej Państw Stron są zobowiązane do wypełniania obowiązków wojskowych jedynie wobec jednego z tych państw.
2. Wykonywanie postanowień ust. 1 może zostać określone w drodze specjalnych porozumień pomiędzy Państwami Stronami.
3. Z wyjątkiem przypadków, gdy specjalne porozumienie, które zostało lub może być zawarte, przewiduje inaczej, wobec osób posiadających obywatelstwo dwóch lub więcej Państw Stron stosuje się poniższe postanowienia:
- a) każda z tych osób podlega obowiązkom wojskowym w stosunku do tego Państwa Strony, na którego terytorium stale zamieszkuje. Osoby te mogą jednak, do ukończenia 19 lat, dobrowolnie wybrać poddanie się obowiązkom wojskowym w innym Państwie Stronie, którego obywatelstwo także mają, w formie służby ochotniczej przez łączny i faktyczny okres równy przynajmniej okresowi czynnej służby wojskowej wymaganej przez poprzednie Państwo Stronę;
 - b) osoby, które stale zamieszkują na terytorium Państwa Strony, którego nie są obywatelami, lub w państwie nie będącym Stroną Konwencji, mogą wybrać wykonywanie służby wojskowej na terytorium któregośkolwiek z Państw Stron, którego są obywatelami;
 - c) osoby, które zgodnie z zasadami określonymi w pkt a) oraz b) wypełniają swoje obowiązki wojskowe wobec jednego z Państw Stron w sposób przewidziany przez ustawodawstwo tego Państwa Strony, uważa się za te, które spełniły obowiązki wojskowe wobec każdego innego Państwa Strony lub Państw Stron, których obywatelami również są;
 - d) osoby, które przed wejściem w życie niniejszej konwencji między Państwami Stronami, których są obywatelami, spełniły swoje obowiązki wojskowe wobec jednego z tych Państw Stron zgodnie z ustawodawstwem tego Państwa Strony, uważa się za te, które spełniły te

same obowiązki wobec każdego innego Państwa Strony lub Państw Stron, których obywatelami również są;

- e) osoby, które zgodnie z postanowieniami pkt a) odbyły czynną służbę wojskową w jednym z Państw Stron, którego są obywatelami, a następnie przenoszą swoje stałe miejsce zamieszkania na terytorium innego Państwa Strony, którego są obywatelami, podlegają obowiązkom wojskowym w rezerwie jedynie w tym ostatnim Państwie;
- f) stosowanie niniejszego artykułu nie narusza w żadnym stopniu obywatelstwa zainteresowanych osób;
- g) w przypadku ogłoszenia mobilizacji przez którekolwiek z Państw Stron zobowiązania wynikające z niniejszego artykułu nie będą wiążące dla tego Państwa Strony.

Artykuł 22

Zwolnienie z obowiązków wojskowych lub alternatywna służba cywilna

Z wyjątkiem przypadków gdy specjalne porozumienie, które zostało lub może być zawarte, przewiduje inaczej, do osób posiadających obywatelstwo dwóch lub więcej Państw Stron stosuje się poniższe postanowienia:

- a) art. 21 ust. 3 pkt c) niniejszej konwencji stosuje się do osób, które zostały zwolnione z obowiązków wojskowych lub odbyły alternatywnie służbę cywilną;
- b) osoby, będące obywatelami Państwa Strony, które nie wymaga obowiązkowej służby wojskowej, uważa się za osoby, które spełniły swoje obowiązki wojskowe, jeżeli mają na terytorium tego Państwa Strony swoje stałe miejsce zamieszkania. Uważa się jednak, że osoby te nie spełniły swych obowiązków wojskowych w stosunku do Państwa Strony lub Państw Stron, których obywatelstwo także posiadają, a w których wymagana jest służba wojskowa, jeżeli to stałe zamieszkanie nie trwało do osiągnięcia określonego wieku, który każde zainteresowane Państwo Strona notyfikuje w czasie podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacji, przyjęcia lub przystąpienia;
- c) również osoby będące obywatelami Państwa Strony, które nie wymaga obowiązkowej służby wojskowej, uważa się za osoby, które spełniły obowiązki wojskowe, jeżeli pełniły one ochotniczą służbę wojskową przez łączny i faktyczny okres, równy przynajmniej okresowi czynnej służby wojskowej Państwa Strony, którego również są obywatelami, bez względu na ich stałe miejsce zamieszkania.

ROZDZIAŁ VIII

WSPÓŁPRACA MIĘDZY PAŃSTWAMI STRONAMI

Artykuł 23

Współpraca między Państwami Stronami

1. W celu ułatwienia współpracy między Państwami Stronami ich właściwe organy będą:

- a) przekazywać Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy informacje o ich prawie wewnętrznym odnoszącym się do obywatelstwa, w tym także o przypadkach

bezpieczeństwa i wielokrotnego obywatelstwa oraz o nowych problemach związanych ze stosowaniem niniejszej konwencji;

- b) przekazywać sobie wzajemnie na żądanie informacje o swoim prawie wewnętrznym odnoszącym się do obywatelstwa oraz o nowych problemach związanych ze stosowaniem niniejszej konwencji.

2. Państwa Strony będą współpracować między sobą i z innymi Państwami członkowskimi Rady Europy w ramach właściwego organu międzyrządowego Rady Europy w celu rozwiązywania wszystkich istotnych problemów i promowania postępowego rozwoju zasad prawnych i praktyki dotyczącej obywatelstwa i związanych z nim zagadnień.

Artykuł 24 **Wymiana informacji**

Każde Państwo Strona może w każdym czasie oświadczyć, że będzie informować każde inne Państwo Stronę, które złożyło podobne oświadczenie, o dobrowolnym nabyciu jego obywatelstwa przez obywateli innego Państwa Strony, z zastrzeżeniem obowiązujących przepisów dotyczących ochrony danych. Oświadczenie takie może wskazywać warunki, na jakich Państwo Strona udzieli takich informacji. Oświadczenie może być w każdym czasie wycofane.

ROZDZIAŁ IX **STOSOWANIE KONWENCJI**

Artykuł 25 **Oświadczenia dotyczące stosowania Konwencji**

1. Każde Państwo Strona, w chwili podpisania lub składania dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może oświadczyć, że wyłącza rozdział VII ze stosowania Konwencji.

2. Postanowienia rozdziału VII stosuje się jedynie w stosunkach między Państwami Stronami, dla których wszedł on w życie.

3. Każde Państwo Strona, w dowolnym późniejszym czasie, może notyfikować Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, że będzie stosować postanowienia rozdziału VII wyłączone w chwili podpisywania Konwencji lub w dokumencie ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia. Notyfikacja wywołuje skutek od dnia jej otrzymania.

Artykuł 26 **Skutki niniejszej konwencji**

1. Postanowienia niniejszej konwencji nie naruszają postanowień prawa wewnętrznego i wiążących instrumentów międzynarodowych, które weszły lub wejdą w życie, na podstawie których zostały lub będą przyznane jednostkom korzystniejsze uprawnienia w dziedzinie obywatelstwa.

2. Niniejsza konwencja nie narusza stosowania:

- a) Konwencji o ograniczeniu przypadków wielokrotnego obywatelstwa i obowiązków wojskowych w przypadkach wielokrotnego obywatelstwa z 1963 r. i jej protokołów;
- b) innych wiążących instrumentów międzynarodowych w zakresie, w jakim te instrumenty zgodne są z niniejszą konwencją, w stosunkach między Państwami Stronami związanymi tymi instrumentami.

ROZDZIAŁ X PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 27 Podpisanie i wejście w życie

1. Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy i państw nie będących jej członkami, które uczestniczyły w opracowaniu Konwencji. Państwa takie mogą wyrazić swoją zgodę na związanie się jej postanowieniami poprzez:

- a) podpisanie bez zastrzeżenia ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia; lub
- b) podpisanie z zastrzeżeniem ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia, po którym nastąpi ratyfikacja, przyjęcie lub zatwierdzenie. Dokumenty ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

2. Niniejsza konwencja wchodzi w życie dla wszystkich Państw, które wyraziły swoją zgodę na związanie się Konwencją, pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od daty, w której trzy państwa członkowskie Rady Europy wyraziły swoją zgodę na związanie się niniejszą konwencją zgodnie z postanowieniami poprzedniego ustępu.

3. W stosunku do Państwa, które później wyrazi swoją zgodę na związanie się Konwencją, wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od daty podpisania lub złożenia jego dokumentu ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 28 Przystąpienie

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić każde inne Państwo nie będące członkiem Rady Europy, które nie uczestniczyło w opracowaniu niniejszej konwencji, do przystąpienia do niej.

2. W stosunku do Państwa przystępującego niniejsza konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od daty złożenia dokumentu przystąpienia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 29 **Zastrzeżenia**

1. Zgłaszanie zastrzeżeń do postanowień zawartych w rozdziałach I, II i VI niniejszej konwencji jest niedopuszczalne. Każde Państwo, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może zgłosić zastrzeżenia do innych postanowień Konwencji, jeśli są one zgodne z przedmiotem i celem niniejszej konwencji.

2. Państwo zgłaszające jedno lub więcej zastrzeżeń zawiadamia Sekretarza Generalnego Rady Europy o treści odpowiednich przepisów jego prawa wewnętrznego lub przekazuje inne stosowne informacje.

3. Państwo, które zgłosiło jedno lub więcej zastrzeżeń zgodnie z ust. 2, rozważy wycofanie ich w całości lub w części, gdy tylko pozwolą na to okoliczności. Wycofanie takie dokonuje się poprzez zawiadomienie Sekretarza Generalnego Rady Europy i wywołuje skutek od dnia jego otrzymania.

4. Państwo, które rozciąga stosowanie niniejszej konwencji na terytorium określone w oświadczeniu, o którym mowa w art. 30 ust. 2, może w stosunku do tego terytorium zgłosić jedno lub więcej zastrzeżeń, zgodnie z postanowieniami ustępów poprzednich.

5. Państwo Strona, które zgłosiło zastrzeżenia dotyczące któregośkolwiek przepisu rozdziału VII Konwencji, nie może domagać się stosowania takiego postanowienia przez inne Państwo Stronę, w zakresie innym niż ten, w jakim samo je przyjęło.

Artykuł 30 **Stosowanie terytorialne**

1. Każde Państwo, w chwili podpisywania Konwencji albo składania dokumentu ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może określić terytorium lub terytoria, do których stosuje się niniejszą konwencję.

2. Każde Państwo, w każdym późniejszym terminie, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, może rozciągnąć stosowanie niniejszej konwencji na inne wskazane w tym oświadczeniu terytorium, za którego stosunki międzynarodowe odpowiada albo w imieniu którego może zaciągnąć zobowiązania. W stosunku do takiego terytorium Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania takiego oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.

3. Oświadczenie złożone w trybie dwóch poprzedzających ustępów może zostać wycofane, w stosunku do każdego terytorium określonego w takim oświadczeniu, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wycofanie takie wywołuje skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 31 **Wypowiedzenie**

1. Każde Państwo Strona może w każdej chwili wypowiedzieć Konwencję w całości lub jedynie rozdział VII w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

2. Wypowiedzenie wywołuje skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od daty otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 32 **Zawiadomienia ze strony Sekretarza Generalnego**

Sekretarz Generalny Rady Europy zawiadamia Państwa członkowskie Rady Europy, Sygnatariuszy i Strony Konwencji oraz każde inne Państwo, które przystąpiło do niniejszej konwencji, o:

- a) podpisaniu Konwencji;
- b) złożeniu dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;
- c) dacie wejścia w życie niniejszej konwencji zgodnie z art. 27 i 28 niniejszej Konwencji;
- d) zastrzeżeniach lub wycofaniu zastrzeżeń zgłoszonych zgodnie z postanowieniami art. 29 niniejszej konwencji;
- e) notyfikacjach i oświadczeniach złożonych zgodnie z postanowieniami art. 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30 i 31 niniejszej konwencji;
- f) każdym innym akcie, notyfikacji lub zawiadomieniu, związanym z niniejszą konwencją.

Na dowód czego niżej podpisani, będąc należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Strasburgu dnia 6 listopada 1997 roku, w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaże uwierzytelnione odpisy każdemu Państwu członkowskiemu Rady Europy, Państwom nie będącym członkami, które uczestniczyły w opracowaniu niniejszej konwencji, i każdemu Państwu zaproszonemu do przystąpienia do niej.